

P-KAP: Zaostřeno na podporu spolupráce škol a firem

PhDr. Daniela Kramulová,
projektová publicistka
projektu P-KAP, Národní
ústav pro vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů se stala jedním z klíčových témat krajského akčního plánování. Střední školy, které se připravují na zpracování svého prvního školního akčního plánu, dostávají možnost vyzkoušet si know-how strategického přístupu k oblasti, která patří ke stěžejním z hlediska budoucího uplatnění jejich absolventů a prestiže školy samotné.

Význam spolupráce škol se zaměstnavateli spočívá především v tom, že umožňuje lépe reflektovat odborné dovednosti vzhledem k aktuálním potřebám trhu práce, novým trendům a dynamickému vývoji v některých odvětvích. V oblasti odborného školství mohou žáci například absolvovat praktické vyučování v reálném pracovním prostředí a zapojit se v rámci svých možností do výrobní činnosti podniku. V případě gymnázií se jako vhodní partneři z řad zaměstnavatelů jeví vědecké a výzkumné instituce, ale i místní samospráva či veřejné instituce typu knihoven, muzeí, památkových objektů apod.

Zkušenosti z pracovního prostředí získané už v průběhu studia jsou důležitým předpokladem k osvojení si pracovních návyků a sociálních dovedností, jež zaměstnavatelé od svých zaměstnanců automaticky očekávají. Patří mezi ně mimo jiné ochota přizpůsobit se, schopnost převzít zodpovědnost, pracovat v týmu nebo konstruktivně přijímat kritiku. V těchto oblastech jsou absolventi bez praktických zkušeností značně znevýhodnění.

Současný stav

V současné době je za kvalitu teoretického i praktického vyučování formálně odpovědná škola, reálně se však v oblasti odborné přípravy a vzdělávání jedná o sdílenou odpovědnost, přičemž spolupráce škol a zaměstnavatelů je postavena na principu dobrovolnosti. (Na rozdíl od jiných evropských zemí, např. sousedního Německa či Rakouska, kde je vzhledem k duálnímu systému vzdělávání odpovědnost za jeho výsledky rozdělena i formálně.)

Zároveň u nás neexistuje jednotný model financování spolupráce, ani návod na něj. Ze strany firem však v posledních letech zájem o spolupráci se školami stoupá, protože v ní vidí cestu k přípravě absolventů se znalostmi a dovednostmi odpovídajícími jejich aktuálním i budoucím potřebám. Zároveň si však mnozí zaměstnavatelé dosud neuvědomují, že kýžený efekt přinese jedině jejich systematické a dlouhodobé zapojení do počátečního vzdělávání. Přehled nejčastějších forem a podob spolupráce škol a firem přinášíme v grafu na následující straně.

Analýza potřeb škol, kterou na základě rozsáhlého dotazníkového šetření zpracoval Národní ústav pro vzdělávání v rámci projektu Podpora krajského akčního plánování (P-KAP), ukázala, že odbornému vzdělávání a spolupráci s firmami přikládají střední školy značný význam. Spolupráce konkrétní školy se zaměstnavatelem se zpravidla rozvíjí postupně, od jednodušších forem (přednášky, exkurze, individuální praxe žáků) ke složitějším (realizace praktického vyučování, stáže pro učitele, společné náborové aktivity atp.), a je často založena na osobních vztazích.

Mnohé příklady však ukazují, že zapojení zaměstnavatelů má pro školu i žáky největší přínos tehdy, když je spolupráce komplexní. To ovšem neznamená, že by škola měla usilovat jen o co nejvyšší kvantitu. Je určité namísto zaměřit se také na kvalitu – třeba zodpovědným plánováním a kontrolou kvality, vzájemným provázáním jednotlivých aktivit a jejich cíleným posilováním či prohlubováním (např. vazby mezi výukou v teoretických předmětech a praktickým vyučováním).

Inspirace pro školní akční plán

Z hlediska dlouhodobého horizontu by si měla každá škola při plánování spolupráce pokládat strategické otázky, jako např. „Jsme v daném oboru schopni držet krok se zaměstnavateli v kvalitě a inovacích vybavení?“. Zejména v technických oborech je třeba zvážit, nakolik je pro obě strany výhodné, aby se žák s určitými technologiemi seznamoval přímo na pracovišti spolupracujících podniků. (Pokud stávající vybavení škola získala v rámci projektů financovaných z ESF, je otázkou, zda bude mít i v budoucnu dostatek zdrojů na jeho obnovu a modernizaci.) Jazyčkem na vahách podporujícím přítomnost žáků na pracovištích je i benefit výše zmíněných sociálních dovedností.

Zajímavou zkušenost k tématu navazování spolupráce školy s firmami nabízí Ing. Jarmila Minaříková, ředitelka Střední průmyslové školy strojnické ve Vsetíně. Zahájila ji už v roce 2008 setkáním se 14 firmami z regionu, s nimiž uzavřela smlouvu o partnerství, která se později otevřela i dalším zájemcům. „Každá firma v rámci partnerství může nabídnout v daném roce to, co odpovídá jejím možnostem. Díky ‚kulatým stolům‘ se nám podařilo získat partnery i pro tvorbu a revize školního vzdělávacího programu, takže například v technické oblasti jsou naše učební materiály stále aktuální,“ říká Minaříková. „Když jsme připravovali vstup našich žáků na pracoviště a poprvé jsem mluvila s představiteli firem o tom, že by měli vědět, co od nich žáci očekávají, zaskočilo je to. Jenže v každém lidském vztahu jsou očekávání přítomná – pokud si je vzájemně sdělujeme, můžeme minimalizovat mnohé problémy,“ dodává.

„Průběh praxe nejen sledujeme, společně o ní také mluvíme. Student si třeba stěžuje, že v práci zametal. Ale co dělal předtím a co potom? Dozvíme se například, že firma dělá velkou reorganizaci, zavádí nový technologický tok. To je skvělá příležitost k další diskusi: Víte, co je technologický tok? Dostali jste výkresy? Víte, jaký bude postup?“

Nebo se žáci diví, že jejich profesor, vynikající strojní inženýr, zakládal v rámci praxe ve firmě koše do kalicích pecí. Zdá se jim to pod jeho odbornou úroveň. A tak vysvětlujeme, že při plánování inovací by si měl každý technolog určitě věci sám vyzkoušet, vědět, jak to v praxi přesně chodí,“ doplňuje Minaříková.

Studnice úspěšných příkladů

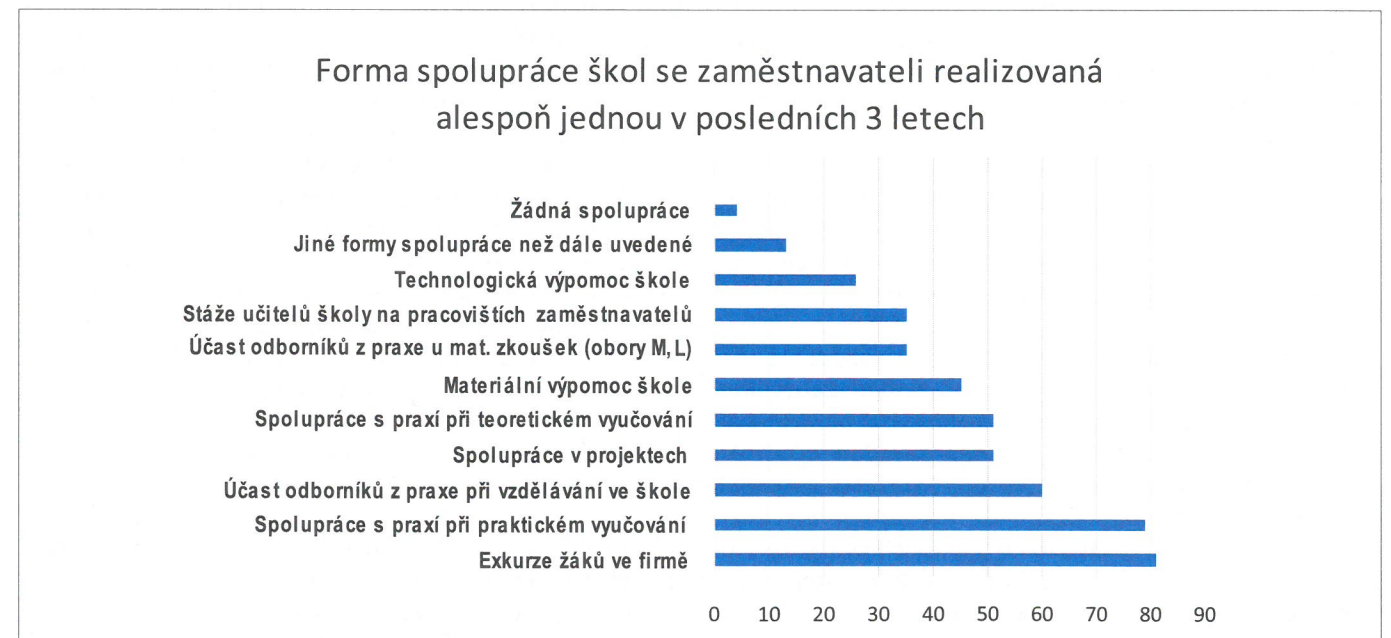
Ředitel Smíchovské střední průmyslové školy v Praze Ing. Radko Sáblik zase doporučuje, aby si škola pěstovala kontakty se svými absolventy, kteří mohou školnímu prostředí poskytnout řadu cenných podnětů z praxe a mohou se různými způsoby zapojit do vzdělávacího procesu, projektů i chodu školy.

Rozvíjení pokročilejších forem spolupráce nebo rozvíjení a zajišťování vztahů s velkým množstvím spolupracujících zaměstnavatelů se obvykle neobejde bez koordinátora, jímž ve škole bývá obvykle učitel odborného výcviku nebo zástupce ředitele pro praktické vyučování. Zkušenosti úspěšných škol ukazují, že se osvědčuje vyčlenit tomuto pedagogovi část pracovního úvazku právě na aktivity spojené s koordinací.

Odborníci z Národního ústavu pro vzdělávání, kteří mají v projektu P-KAP na starost oblast odborného vzdělávání, mohou nabídnout širokou paletu inspirativních zkušeností ze škol různého zaměření. Také na webových stránkách projektu www.pkap.cz najdete zajímavé příklady ze středních odborných škol, učilišť i gymnázií. Je zde mimo jiné zpracována řada náborových aktivit, které školu zviditelní, nebo způsoby organizování žákovských soutěží, které se konají ve spolupráci s cechy či jinými profesními uskupeními.

POZNÁMKA

Text vznikl s využitím podkladů garantů oblasti Podpora odborného vzdělávání Mgr. Martiny Kaňákové a JUDr. Petra Jansy.

Zdroj: NÚV, projekt POSPOLU